

Ortadoğu'da Armageddon: Reel Politikten Teo-Politiğe

Geçtiğimiz hafta içerisinde, Hamas'ın siyasi lideri İsmail Haniye'nin Tahran'da öldürülmesi, Hamas'ın İsrail'e saldırmasından bu yana Ortadoğu'da artan gerginliğin en üst seviyeye tırmanmasına sebep oldu.

İran misilleme yapacağını açıkladıktan sonra dünya ülkeleri Ortadoğu ülkelerine olan uçak seferlerini iptal etmeye başladı. Türkiye'de ulusal yas ilan edilirken İran resmî kanallarından millî marşlar ve İran'ın silahlı gücünü gösteren videolar yayımlandı. Ortadoğu'daki son gelişmeler uluslararası camiayı teyakkuza geçirdi. Kasım Süleymani suikastının ardından İran İsrail'e füzeli saldırıyla karşılık vermişti. İsrail'in Lübnan gibi Ortadoğu ülkeleriyle olan gerilimi de işin içerisine katıldığında son duruma kadar görece düşük yoğunluklu bir çatışma orta doğuya hâkimdi. İsrail ve İran'ın hamlelerini bu zamana kadar reel politik bir zemine oturtarak anlamlandırmak mümkündü. Öncelikle İsrail'in İran'ı ve Hamas'ı kışkırtacak hamleleri yapmasının arkasında yönünü pasifiğe kaydırmaya çalışan ve odağını Ukrayna'ya yoğunlaştırılmış bir ABD'yi Ortadoğu'ya çekme kaygısı bulunmaktaydı. Ancak süreç ilerledikçe Gazze'ye yapılan müdahalelerin soykırım seviyesine ulaşması, İsrail siyasetinde artan radikal Mesihçilikle birlikte ele alındığında meselenin reel politikadan daha çok teo-politikaya kaymaya başladığı yorumunu yapmayı mümkün hale getirdi.

Siyaset Bilimci Talshir, 28 Ocak'ta Likud, Dinî Siyonizm, Otzma Yehudit (Yahudi Gücü) ve Birleşik Tevrat Yahudiliği gibi dört partiden en az 10 bakan ve İsrail parlamentosunun neredeyse dörtte birine tekabül eden 27 milletvekilinin katılımıyla Filistinlilerin Gazze'den sürülmesi üzerine bir konferans düzenlendiğini belirtti. Radikal görüşleriyle ön plana çıkan Maliye Bakanı Bezalel Smotrich'in siyonist harekette hâkimiyet kazanarak İsrail siyasetinde aşırı dinci söylemin baskın hale gelmesini sağladığını ifade etti. Netanyahu'nun siyasi çıkarları için başında bulunduğu Likud Partisi'ni aşırı sağcıların partisi haline getirdiğine işaret eden Talshir, "*Şu anda Netanyahu'yu kontrol edenler, İsrail'deki siyasi sistemin nasıl kontrol edileceğinin genetik kodunu kırmış kişilerdir. Ona büyük bir saygı ve halkın lideri rolünü sunuyorlar ve karşılığında da eğitim sistemi, medya, yargı, ekonomi ve tabii ki işgal altındaki bölgeler gibi toplumun daha derin yapılarının kontrolünü alıyorlar.*"

ifadelerini kullandı.¹ Yahudiler için Tanrı eliyle vadedilen topraklarda bir Yahudi devletinin kurulması önemli bir teo-politik idealdir. Ancak temel olarak İsrail'in kurulmasında etkili olan, Teodor Herzl'in 1897'de Basel Konferansı ile başlattığı siyasal siyonizm, laik ve seküler bir nitelik taşımaktaydı. Bu nedenle, İsrail Devleti Tanrı eliyle kurulmadığı için dinî açıdan meşruiyet sorunu yaşamaktaydı. Fakat 1967'deki Altı Gün Savaşı'nı İsrail'in kazanmasında Tanrı'nın gücü olduğuna dair görüş dindar Yahudiler arasında güçlenmeye başladı. Böylece İsrail'in teolojik meşruluk sorunu hafifledi. Ancak mevcut durum hâlâ bazı radikal Yahudiler tarafından ikna edici görülmemekteydi². İlmî Yahudiler Mesih beklentisini ibadetle karşılama taraftarıyken radikal Yahudiler vadedilmiş topraklara sahip olmak üzere yayılma düşüncesindeydi. Geline nokta ise radikal Yahudiler İsrail siyasetinde etkinlik kazanarak devlet çıkarı temelli bir dış politikadan daha uzak teolojik kaygıları merkeze oturtmaya başlayan bir konuma ulaştı.

İsrail'de olanlara benzer bir politik durum İran'da da yaşandı. 1979'dan sonra İslami rejimin yerleştiği İran Devleti kuruluş mantığı açısından tıpkı İsrail gibi seküler olmayan, teolojik temeller üzerine inşa edilmişti. Yahudilerdeki Mesih bekleşiğine benzer şekilde, devletin kuruluş temellerinde Mehdi bekleşiği bulunan İran'da yakın dönemde Mehdi'nin geleceği ortamın oluştuğuna yönelik vurgular artmaya başlamıştı. Örneğin, 12 Ocak 2016'da Tahran'da İslami Eğitim Stratejik Araştırmalar Merkezinde düzenlenen programda konuşan İran Devrim Muhafızları Komutanı Tümgeneral Muhammed Ali Caferî, İran'la ortak hedefler doğrultusunda 5 ülkede 200 bine yakın silahlı gencin hazır olduğunu ve bölgede yaşananların Mehdi'nin gelişine zemin hazırladığını Fars Haber Ajansından bildirmişti.³

Bu gelişmeyi “Mehdi'nin gelişine hazırlık” olarak ifade eden Caferî, şu cümleleri dile getirdi: *“İslam Devrimi'nin (İran Devrimi) yüksek hedeflerine ulaşmak için kendimizden geçmeliyiz. Ve Allah'ın bize verdiği yetenekler doğrultusunda cihat ruhuyla İslam Devrimi için kendi rolümüzü ifa etmeliyiz. Bölgede son yıllarda DAEŞ ve tekfir gruplarının ortaya çıkması ve yaşanan olaylar, bunların hepsi zuhur*

---

¹ <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/israilli-siyaset-bilimci-mesihci-radikallerin-ulkenin-politikalarini-sekillendirdigini-soyledi/3153604>

² <https://search.trdizin.gov.tr/tr/yayin/detay/426726/israilin-kurulusunun-teolojik-mesruiyet-sorunu-1967-alti-gun-savaslari-baglaminda-bir-degerlendirme>

³ <https://www.ankasam.org/anka-analizler/iranin-sapkin-mesihci-politikalara-cevabi/>

(Mehdi'nin gelişi) şartlarını hazırlamaktadır. Bakınız bunun olumlu sonucu, yaklaşık 200 bin silahlı gencin Suriye, Irak, Afganistan, Pakistan ve Yemen'de hazır olmalarıdır.”⁴ Görüleceği üzere Ortadoğu'daki gerilimin ana aktörlerinden biri olan İran'daki siyasi tablo da reel politikadan çok teo-politik bir zemine kaymış durumda. Bu nedenle, bölgedeki gerilimin ne yöne gideceğine dair rasyonel bir değerlendirme yapmak zorlaştığı için diğer devletler her yaşanan gelişmede en kötü olasılığı hesaba katarak pozisyon alıyor. Örneğin, yaşanan gerilimin ardından birçok Avrupa ülkesi Ortadoğu ülkelerine olan uçak seferlerini iptal etti.

Erdoğan'ın İsrail'i askerî müdahaleyle tehdit etmesinin arkasında da teo-politik atmosferin yarattığı tedirginliğin önemli bir rolü olduğunu söylemek mümkün. Zira İsrail'in vadedilmiş topraklar üzerinde kurulacak Büyük İsrail ideali, Türkiye'nin sınırlarını doğrudan tehdit ediyor. Diğer taraftan ABD'de de Mesihçi görüşleriyle ön plana çıkan evanjelistlerin, Trump'ın seçilmesi halinde, ABD siyasetinde etkinliklerini daha da arttırması bekleniyor. Ortadoğu'nun bir nevi Armageddon savaşına doğru gittiği bu koşullarda, devletler daha fazla reel politik çıkarlarıyla örtüşmeyen hamlelerde bulunmaya yönelecektir. Bu şartlar altında, Türkiye'nin kuruluş felsefesi itibarıyla seküler bir temele dayanması, Ortadoğu'daki teo-politik gerilimden uzak kalmasını garantileyememekte. Sözün özü, teo-politik girdap, etrafında olan her şeyi içine doğru çekiyor. Girdabın durulması ümidiyle...

Okan Can, "Ortadoğu'da Armageddon: Reel Politikten Teo-Politiğe"

<https://www.fikirtepedi.com/dis-politika/ortadoguda-armageddon-reel-politikten-teo-politiqe/> (Yayın Tarihi: 8 Ağustos 2024).

---

⁴ <https://www.ankasam.org/anka-analizler/iranin-sapkin-mesihci-politikalara-cevabi/>